



**Силабус навчальної дисципліни  
«Психологія художньої творчості»**

**Спеціальність:** 023 Образотворче мистецтво,  
декоративне мистецтво, реставрація

**Галузь знань:** 02 Культура і мистецтво

<b>Рівень вищої освіти</b>	Перший (бакалаврський) рівень
<b>Статус дисципліни відповідно до навчального плану</b>	вибіркова
<b>Курс</b>	1
<b>Семестр</b>	2
<b>Семестровий контроль</b>	2 семестр – <u>екзамен</u>
<b>Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин</b>	Загальна кількість годин – 195 годин , кредитів ЄКТС – 6,5: аудиторні години – 96 (лекційні – 48 год., семінарські заняття – 48 год.), для самостійної роботи здобувачів визначено 99 год.)
<b>Мова викладання</b>	українська
<b>Що буде вивчатися (предмет навчання,)</b>	Предметом вивчення дисципліни є: зумовленість художніх явищ суб'єктивними чинниками, що базуються на принципах психологічного детермінізму, а відповідна навчальна дисципліна розкриває сутність вказаного явища. При цьому головну увагу зосереджено на загальнотеоретичних питаннях психології творчості, проблемі художньої обдарованості й здібностей до творчої діяльності, а також на художньо-творчому процесі як її центральному положенні. Психологічні характеристики таланту і категорія творчого процесу вивчаються в єдності й діалектичній залежності, а остання осмислюється головним чином із погляду її психологічних основ і процесуальної структури. Опорними поняттями курсу є вчення про співвідношення свідомого й неусвідомлюваного психічного у творчій діяльності, художньої інтуїції та її ролі у формуванні мистецьких явищ, психологічні механізми виникнення художнього задуму.
<b>Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета, завдання)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>Мета</b> викладання дисципліни «Психологія художньої творчості» полягає у тому, щоб ознайомити здобувачів з одним із аспектів психологічного підходу до вивчення художніх явищ, що характеризує їх із позицій зумовленості внутрішньою природою автора</li> <li>- Лекційний курс має на меті ознайомити здобувачів із загальнотеоретичними питаннями психології художньої творчості, висвітлити проблему психологічної сутності художньої обдарованості, охарактеризувати художньо-творчий процес як головний аспект дослідження питань психології творчості, а також головні сили творчого синтезу.</li> <li>- Завдання проведення практичних занять: <ul style="list-style-type: none"> <li>• зорієнтувати здобувачів у тому, як ставитися до матеріалів</li> </ul> </li> </ul>

	<p>самоспостережень митця;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• з'ясувати, в чому полягає сутність психологічного підходу до осмислення художніх явищ;</li> <li>• які об'єктивні й суб'єктивні чинники впливають на генезу художнього образу;</li> <li>• якими є психологічні механізми виникнення естетичного враження.</li> </ul>
<p><b>Пререквізити (попередні компетентності, необхідні для вивчення дисципліни)</b></p>	<p><b>Для здобувачів, які пройшли навчання за першим освітнім рівнем (бакалавр) з близької за фахом спеціальності:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Розуміння явища художньої творчості;</li> <li>- розуміння причинно-наслідкового зв'язку у культурологічних процесах. ;</li> <li>- вміння характеризувати особливості окремих видів та жанрів мистецтва, розуміти їхні стилістичні особливості;</li> <li>- вміння об'єктивно оцінювати мистецьку та історико-культурну цінність предметів мистецтва та аргументовано відстоювати власну думку.</li> </ul> <p><b>Для здобувачів, які не мають відповідної підготовки:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- знання: понятійного визначення явища «психологія», «художня творчість»;</li> <li>- володіння основним понятійно-категоріальним апаратом мистецтвознавства;</li> <li>- вміння працювати з джерелами, верифікувати отриману інформацію;</li> <li>- вміння аргументовано відстоювати власну думку.</li> </ul>
<p><b>Пореквізити (компетентності, отримані після вивчення дисципліни)</b></p>	<p><b><u>Інтегральна:</u></b> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов.</p> <p><b><u>Загальні:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</li> <li>- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</li> <li>- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</li> <li>- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</li> <li>- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</li> <li>- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</li> <li>- Навички міжособистісної взаємодії.</li> <li>- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт</li> <li>- Цінування та повага різноманітності та</li> </ul>

	<p>мультикультурності.</p> <p><b><u>Фахові:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно- просторового та візуального середовища.</li> <li>- Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.</li> <li>- Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.</li> <li>- Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.</li> <li>- Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально- предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання.</li> <li>- Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.</li> <li>- Здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.</li> <li>- Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно- комунікаційних технологій.</li> </ul>
<p><b>Чому можна навчитися (результати навчання)</b></p>	<p>У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен <b>знати:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- закономірності психічної діяльності в процесі навчання та виховання майбутніх митців;</li> <li>- психологічні особливості творчої особистості;</li> <li>- нейродинаміку творчої діяльності;</li> <li>- етапи творчого процесу;</li> <li>- фактори мотивації творчості;</li> <li>- соціально-психологічні виміри статусу митця в суспільстві;</li> <li>- теорію вчування, її важливість для формування професіоналізму митця;</li> <li>- роль усвідомлюваних і неусвідомлюваних чинників художньої творчості;</li> <li>- психологічні аспекти художнього сприйняття.</li> </ul> <p>У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен <b>вміти:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- охарактеризувати поняття «творчість», «художня творчість»;</li> <li>- концентрувати свою психіку на виконання поставленої творчої мети;</li> <li>- контролювати динаміку механізмів збудження та гальмування в художньо-творчому процесі;</li> <li>- практично враховувати психологічні аспекти художнього сприйняття при створенні експозиції творів.</li> </ul>

<p><b>Критерії оцінювання (екзаменаційна політика)</b></p>	<p>1 Форми оцінювання здобувачів:  - семестрове оцінювання:  1. Контрольна робота (тест) - 10 балів/ 5 балів*  2. Відвідування лекцій - 5 балів/ 3 бали  3. Оцінювання роботи під час семінарських занять - 10 балів/ 5 балів  5. Підготовка презентації - 10 балів/ 5 балів  6. Участь у колоквіумі - 15 балів/7 балів  7. Самостійна робота - 10 балів/5 балів</p> <p>* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.</p> <p>підсумкове оцінювання:  - форма оцінювання – екзамен;  максимальна кількість балів, які може отримати здобувач – 40 балів</p> <p>Організація оцінювання  Контроль за якістю навчання здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів здобувача вищої освіти формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістових розділів (бали, отримані за контрольну роботу (у формі тестування), презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійного завдання, участі у семінарі, а також бали, які отримані за підсумкову роботу (екзамен).</p> <p>Умовою допуску до підсумкової роботи (екзамену) є отримання здобувачем під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (критично-розрахунковий мінімум). При цьому обов'язковим є успішне складання контрольних робіт, виконання самостійних робіт та участь у семінарах, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.</p> <p>У випадку відсутності здобувача вищої освіти з поважних причин, відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» (від 31 жовтня 2018 р., наказ №187-0).</p> <p>Присутність всіх здобувачів вищої освіти на екзамені є обов'язковою.</p>
<p><b>Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)</b></p>	<p>Набуті в результаті вивчення дисципліни компетентності дають змогу працювати за фахом:  мистецтвознавець (образотворче, декоративно-прикладне мистецтво);  мистецтвознавець-експерт;  мистецтвознавець-експерт (органи внутрішніх справ);  науковий співробітник-консультант (архівна справа, музеєзнавство);  експерт з комплектування музейного та виставкового фонду;  екскурсовод (мистецтвознавець);  науковий співробітник;  оцінювачі творів мистецтва;</p>

	<p>аукціоністи.</p> <p>Набуті компетентності дають змогу стати співробітником архіву, музею, аукціонного дому та інших закладів мистецтва і культури, держслужбовцем в органах управління у сфері культури, займатися індивідуальною діяльністю в галузі експертизи, культури та мистецтва, дослідницькою діяльністю.</p>
<p><b>Навчальна логістика</b></p>	<p><b>Зміст дисципліни:</b></p> <p><b>Тема 1.</b> Психологія мистецтва: віхи становлення. Психологія мистецтва як міждисциплінарна дисципліна. З. Фрейд і визнання за психічним самостійного значення. Роль дитячих вражень і витіснених переживань в творчості художника. Сублімація як механізм творчості К.Г. Юнг про природу і значення колективного несвідомого в мистецтві. Психологічний і візіонерський типи творчості. О. Потебня про роль психологічних механізмів у творенні форм образної мови. І. Франко «Із секретів поетичної творчості». Л. Виготський «Психологія мистецтва».</p> <p><b>Тема 2.</b> Художня творчість як психологічний феномен. Поняття «творчість». Художня творчість і роль усвідомлюваних і неусвідомлюваних мотивів художньо-творчого процесу. К.Г.Юнг про психологічний та візіонерський типи творчості. Природа і сфера дії інтенції творчої особистості. Переживання і його художнє відтворення. Роль фантазії у художній творчості. Натхнення і майстерність. Нейродинаміка творчої діяльності; взаємодія механізмів збудження і гальмування та їх вплив на процеси художньої творчості. Психологічні механізми художньої творчості (пам'ять, уява, асоціації). Етапи творчого процесу. «Еврилогія» П. Енгельмейєра, чотириступенева теорія Л. Уолеса, дві стадії Е. Гетчинсона, чотири стадії творчого інсайту, теорія бісоціації А. Кестлера. Основні характеристики творчого процесу. Шляхи оптимізації творчої діяльності. Проблема генія в мистецтві (І. Кант, А. Шопенгауєр, Ч. Ломброзо). Ієрархічність творчого обдарування.</p> <p><b>Тема 3.</b> Особистість митця: естетичні та психологічні виміри. Митець як особливий психологічний тип людини. Єдність творчої та буттєво-життєвої біографії митця. Проблема відвертості, щирості в оформленні внутрішнього переживання автора. Здатність і потреба ролевих перемін у творчості та театралізація побутової поведінки митця. Лабільність психіки як результат переживання високої амплітуди почуттів, максимального «збирання себе» в процесі творчого акту. Незалежність та нонконформізм. Позитивний та негативний типи самотності митця. Конфлікт любові та творчості у житті митця.</p> <p><b>Тема 4.</b> Біографія митця як психолого-естетична проблема. Наділеність талантом як визначеність особливої долі. Вплив стилістичних форм творчості на стилістичні форми особистого життя. Залежність типів художніх біографій від історичних епох. Поняття біографічної свідомості, предметної фактури біографії. Фази життєвого шляху митця в їх зв'язку з соціокультурними пріоритетами.</p> <p><b>Тема 5.</b> Еволюція статусу митця в історії культури. Проблема</p>

	<p>становлення професійної самосвідомості митця, набуття ним власної ідентичності. Становище митця в соціальній ієрархії як фактор мотивації до творчості. Соціально-психологічні, правові, економічні виміри статусу митця. Причини нерівномірного становища представників різних видів мистецтв у сприйнятті сучасників. «Ера салонів» як перехід від аристократичного до демократичного типу художнього життя. Принципи «подвижництва» та «артистизму» як різні визначення призначень художньо-мистецьких професій.</p> <p><b>Тема 6.</b> Психологія художнього сприйняття. Теорія вчування Т. Ліпса. Особливості емоційного впливу реальних художніх подій. Катарсис як процес «самозгорання» афектів і як процес їх посилення. Усвідомлювані та неусвідомлювані елементи художньої установки. Механізми аперцепції і проблема адекватного осягнення твору. Гештальтпсихологія як методологічний підхід до психологічного ізоморфізму. Закономірності диференціації елементів форми у візуальному сприйнятті. Типологія масового художнього сприйняття. Соціально-психологічні стимули та перепони художнього контакту.</p> <p><b>Види занять:</b> лекції, семінарські заняття, контрольне тестування.</p> <p><b>Методи навчання:</b> лекція, діалог, демонстрація, аналітичний, індуктивний, дослідницький, створення презентацій</p> <p><b>Форми навчання:</b> групова, індивідуальна</p>
<p><b>Інформаційне забезпечення з фонду та репозитарію НАКККІМ</b></p>	<p><b>Рекомендовані джерела:</b></p> <p><b>Базові:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з пол. О. Гірного. Львів: Каменяр, 2002. 144 с.</li> <li>2. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / редкол.: гол. ред. О. С. Мельничук; уклад. Р. В. Болдирєв та ін. Київ: Наукова думка, 1985. Т. 2: Д–Копці. 570 с.</li> <li>3. Історія психології ХХ століття: навчальний посібник. Вид. 3-тє / В. А. Роменець, І. П. Маноха; вст. ст. В. О. Татенка, Т. М. Титаренко. Київ: Либідь, 2017. 1056 с.</li> <li>4. Клименко В. В. Психологія творчості: навчальний посібник для вузів. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 480 с.</li> <li>5. Кремінський Б. Обдарованість та проблема розвитку здібностей особистості. <i>Практична психологія та соціальна робота</i>. 2004. № 12. С. 74–80.</li> <li>6. Кривцун О. Личность художника как предмет психологического анализа. <i>Психологический журнал</i>. 1996. Т. 17. № 2. С. 99–109.</li> <li>7. Лук А. Н. Психология творчества. Москва: Наука, 1978. 127 с.</li> <li>8. Моляко В. Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини. <i>Практична психологія та соціальна робота</i>. 2004. № 8. С. 1–4.</li> <li>9. Николаенко Н. Н. Психология творчества: учебное пособие. Санкт-Петербург: Речь, 2005. 276 с.</li> </ol> <p><b>Додаткові:</b></p>

	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. <a href="http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/462">http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/462</a></li> <li>2. <a href="http://library.nakkkim.edu.ua/">http://library.nakkkim.edu.ua/</a> електронний каталог бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв</li> <li>3. <a href="http://elib.nakkkim.edu.ua/">http://elib.nakkkim.edu.ua/</a></li> <li>4. <a href="https://academicjournals.org/journals/bysubject/Arts-and-Education">https://academicjournals.org/journals/bysubject/Arts-and-Education</a></li> <li>5. <a href="http://www.e-booksdirectory.com/">http://www.e-booksdirectory.com/</a></li> <li>6. <a href="https://www.europeana.eu/en">https://www.europeana.eu/en</a></li> </ol>
<b>Локація та матеріально-технічне забезпечення</b>	Ауд. 201, корп. 18; ауд. 206, корп. 7 НАКККіМ, комп'ютери, монітор, мультимедійна техніка
<b>Кафедра</b>	Кафедра мистецтвознавчої експертизи (корп. 18, каб. 203)
<b>Інститут</b>	Інститут практичної культурології та арт-менеджменту
<b>Інформація про науково-педагогічного працівника (з фото)</b>	 <p><b>Солярська-Комарчук Ірина Олегівна</b>, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи, кандидат філософських наук (09.00.03 естетика), доцент.</p> <p><b>Співавтор</b> посібника Історія архітектури. Навчальний посібник. Київ : Освіта України, 2012. Ч.3. 300 с.(З грифом МОН України. <i>Лист № 1/11-12233 від 29.12.10 р.</i>).</p> <p>Підготовлено та видано біля 30 публікацій, котрі торкаються проблем розвитку та осмислення архітектури, українського та зарубіжного сучасного мистецтва.</p> <p><b>Автор</b> методичних видань:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Історія архітектури та містобудування. Методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів напряму 6.060102 «Архітектура». К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2012. 64 с. Співавторство: Авдєєва М.С., Авдєєва Н.Ю., Васильченко В.І.</li> <li>2. Історія мистецтв. Практикум для здобувачів напряму 6.060102 «Архітектура». К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2013. 41 с.</li> <li>3. Історія українського мистецтва ХХ ст. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для здобувачів освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Київ: НАКККіМ, 2019. 28с.</li> <li>4. Міфологія в образотворчому мистецтві: методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Київ: НАКККіМ, 2021. 28с.</li> </ol> <p><b><u>Протягом 2019–2021 років вишло друком понад 8 публікацій, серед них:</u></b></p>

	<p>1. Контексти сучасності очима художника (на прикладі творчості М.Вайсберга). <i>Культурологічні та мистецькі студії XXI століття: Науково-практичне партнерство</i>. Київ: НАКККіМ, 2019. С. 287-288.</p> <p>2. Метафоризм та «смерть автора» в сучасному українському мистецтві (на прикладі творчості М.Кумановського) . <i>Наукова атрибуція творів, експертиза та оцінка культурних цінностей: матеріали науково-практичної конференції</i>. Київ : НАКККіМ, 2019. С. 130-133.</p> <p>3. Особливості зображення Свято-Іллінської церкви в Суботові у роботах художників. <i>Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв</i>. №4. 2019. С. 171-176.</p> <p>9. Вплив поезії Євгена Плужника на творчість художника Миколи Трегуба // Гагенмейстерські читання: матеріали міжнар. наук.- практи. конф. К-ПНУ імені І.Огієнка, 19-20.11. 2020. Кам'янець-Подільський : Видавець Панькова А.С. С.66-67.</p> <p>10.Художник Николай Трегуб: в борьбе за человека. <i>International scientific and practical conference «Cultural studies and art criticism: things in common and development prospects»: conference proceedings, November 27-28, 2020. Venice: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. P.246-250.</i></p> <p>11.Актуальність міфопоетики в контексті мистецтвознавчих досліджень творів сучасного мистецтва. <i>Scientific Collection «InterConf», (51): with the Proceedings of the 9<sup>th</sup> International Scientific and Practical Conference «Scientific and Practical: Implementation to Modern Society» (April 18-19? 2021). Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd, 2021, p. 522-530.</i></p> <p>12. Людина крокуюча: від естетики до арт-практик / Подано до друку</p> <p>13. У пошуках антропного принципу: мистецькі практики Матвія Вайсберга / Мистецтво: метаморфози та дискурси : Матеріали наук. конференції, 9-10.10.2021р., НАКККіМ. Київ : ТОВ «Спринт-Сервіс», 2021. С.96-98.</p>
<p><b>Політика академічної доброчесності</b></p>	<p>Всі учасники освітньої діяльності дотримуються політики академічної доброчесності, визначеної вимогами НАКККіМ, що є запорукою якості освіти.</p>
<p><b>Лінк на дисципліну</b></p>	<p>Програма розміщена на сторінці кафедри мистецтвознавчої експертизи <a href="https://nakkkim.edu.ua/instituti/instituti-institut-praktichnoji-kulturologiji-ta-art-menedzhmentu/kafedra-mistetstvoznavchoji-ekspertizi">https://nakkkim.edu.ua/instituti/instituti-institut-praktichnoji-kulturologiji-ta-art-menedzhmentu/kafedra-mistetstvoznavchoji-ekspertizi</a></p>